

پادداست

● اومبرتو اکو، نویسنده، زبان‌شناس، متفکر و... / علی دهباشی

هنگامی که به بررسی ادبیات و سبک‌های گوناگون ادبی که طی دوران‌های مختلف بر آن حاکم بوده می‌پردازیم، با عناوینی چون کلاسیسیم، رمانتسیم، رئالیسم، فوتوریسم... و سرانجام مدرنیسم و پست مدرنیسم رو به رو می‌شویم. آثار اومبرتو اکو در کدام یک از این دسته‌بندی‌ها جای می‌گیرد؟ هر یک از این سبک‌ها در دوره‌ای خاص میدان‌دار بوده و نویسندگان برجسته و نام‌آوری پرچمدار آن‌ها بوده‌اند. اما حقیقت آنکه هیچ سبک و ایسمی بر دورانی که ما در آن به سر می‌بریم حاکمیت مطلق ندارد. این دوران چنان پیچیده و پرتلاطم است که شاید بتوان گفت در رودخانه آن حتی نمی‌توان یک بار هم شنا کرد. در چنین عصری نگاه به جهان نیز همواره دستخوش تغییر است و از ساختاری واحد پیروی نمی‌کند. چنین است که نویسنده‌ای چون اومبرتو اکو، با آن نگاه یکسر طنزآمیز و مدرن خود به جهان پیرامون، ادبیاتی کاملاً متفاوت می‌آفریند و ما را نیز وا می‌دارد تا با نگاهی دیگر به دنیا بنگریم. دنیایی که دیگر به هیچ روی ساختار گذشته را ندارد و شاید به تعبیر اکو اصلاً فاقد ساختار است. در چنین جهانی هیچ چیز دیگر جای خود نیست. همه چیز در هم می‌ریزد. و اکو تصویرگر همین درهم ریختگی، همین دگرگونی است، ترسیم‌کننده جهانی بی‌ساختار که هیچ نظمی را بر نمی‌تابد اما به زعم اکو در همین بی‌نظمی، ساختار و نظمی نهفته است که نگرشی دیگر می‌طلبد تا آن را بیابیم.

آثار اومبرتو اکو در ایتالیا و نیز در سراسر اروپا بسیار پرخواننده است، و شگفت‌انگیز آن که

خوانندگان طیف‌های گوناگونی را در بر می‌گیرند، از خواننده عادی گرفته تا حرفه‌ای، از نوجوانان گرفته تا میانسالان و شگفت‌تر آنکه همه از آثار او لذت می‌برند، گرچه هر یک به نحوی متفاوت.

نویسنده‌ای که خود یکی از نظریه‌پردازان «نشانه‌شناسی» است آشکارا به «فلسفه» گرایش دارد و از همین رو شاید بتوان گفت مشرق زمین برای او از جاذبه‌ای خاص برخوردار است، و باز به همین سبب است که در نامه به بخارا می‌نویسد: «مگر می‌توان ایران را ندید».

و این بار مادر بخارا به امیرتو اکو و جهان‌نشان‌هایش می‌پردازیم تا خواننده ایرانی با آنچه این نویسنده بسیار مطرح جهانی می‌گوید و آنچه دیگران درباره‌اش می‌گویند آشنایی بیشتری یابند. باشد که از پس این مهم برآمده باشیم.

در ویژه‌نامه اکو تلاش کردیم با درج مقالاتی متنوع به وجوه گوناگون زندگی و آثار این نویسنده نامدار معاصر بپردازیم. در زمینه «اکو و نقد ادبی» شش مقاله بسیار مهم آمده است که تصویری دقیق از نویسندگی و نظریات وی را در بر می‌گیرد. در بخش «اکو و تأویل، زبان و ترجمه» دیدگاه‌های جدید وی را در زمینه زبان، ترجمه و تأویل مطرح شده است. همچنین در بخش «اکو و نشانه‌شناسی» مبحث خاص وی در این زمینه با درج سه مقاله مورد بررسی قرار گرفته است.

در دیگر بخش‌ها زمینه‌های «اکو و فلسفه»، «اکو و سینما و موسیقی»، «اکو، اینترنت، اطلاعات و...» و «اکو و جنگ» هر کدام با چند مقاله بررسی شده.

بخش طنز آثار اکو «با چاپ بخش‌های از کتاب «چگونه با یک ماهی آزاد سفر کنیم» تنظیم کردیم که از خوانندگی‌ترین مطالب این شماره است. امیدواریم در ویژه‌نامه‌های بعدی به نقد و بررسی دیگر سرآمدان ادبیات جهان بپردازیم

تابستان ۸۵